

Kunnskapsdepartementet

Oslo, 30.07.2016

Forslag til endringer i opplæringsloven og friskoleloven (nytt kapittel om skolemiljø)

Det vises til Kunnskapsdepartementets høringsbrev datert 20.04.2016. Redd Barna takker for muligheten til å komme med innspill.

Grunnskolen i Norge er obligatorisk og gratis for alle, og barn bruker store deler av sin tid på skolen eller på fritidsaktiviteter som har innvirkning på skolemiljøet. Derfor er trygge og gode skolemiljøer svært viktig for barns liv og utvikling.

Departementet følger opp Djupedalutvalgets begrunnelser i sine vurderinger og forslag til tiltak med et syn om at samfunnet må ha nulltoleranse for krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering. Det mener Redd Barna er bra. Alle barn i skolen skal føle seg inkludert og ha en opplevelse av sosial tilhørighet. Skoler må alltid jobbe for at alle barn skal føle seg inkludert i skolehverdagen og ingen elever skal oppleve å bli krenket, mobbet, trakassert eller diskriminert. Alle barn har rett til å få oppfylt sine rettigheter. Barn har rett til å si ifra og bli hørt når de ikke har det bra og føler seg utrygge i skolehverdagen.

Høringsbrevet inneholder mange gode forslag og tiltak og Redd Barna er takknemlige for at norske myndigheter tar barns skolemiljø på alvor. Vi vil først kommentere på noen av departementets vurderinger, blant annet om begrepspresisering, enkeltvedtak og aktivitetsplikt, men hovedvekten av innspillet handler om håndhevsmyndighet.

3.3 Retten til et trygt og godt skolemiljø

Redd Barna er enige i at begrepet *psykososialt* kan være vanskelig for mange barn å forstå og at begrepet *skolemiljø* vil favne både det fysiske og psykososiale miljøet. Videre mener vi at betegnelsen av skolemiljøet som både *trygt* og *godt* er en god presisering. Vi er glade for at *nulltoleranse* mot alle typer krenkelser foreslås tatt inn i lovteksten, da dette vil tydeliggjøre for elevene at skolene ikke aksepterer noen form for krenkelser. Redd Barna er også positiv til at begrepet *krenkelser* defineres vidt og at

utgangspunktet skal være hvordan eleven som blir utsatt for krenkelser, opplever det. Dersom et barn føler seg krenket, er det det, og det er dette som må være utgangspunktet for videre handling. Det er viktig at den gjeldende lovteksten er formulert slik at innholdet er tilgjengelig for barn og unge.

4.3.1 Skal skolen ha plikt til å fatte enkeltvedtak om retten til et trygt og godt skolemiljø?

Redd Barna mener det er et godt poeng at tid og ressurser som brukes på å fatte enkeltvedtak kunne vært brukt til umiddelbar handling mot en elevs skolemiljø og at enkeltvedtak i noen tilfeller også kan virke konfliktopptrappende, og vi støtter forslaget om å fjerne skolens plikt til å fatte enkeltvedtak. Redd Barna støtter også den nye *aktivitetsplikten* og dens innhold og mener det er bra at den også er foreslått å gjelde for både pedagogisk og skoleadministrativt personell og også skal omfatte personer som er ansatt i eller oppholder seg regelmessig på skolefritidsordninger eller i leksehjelp.

5.3.10 Hvem skal være håndhevingsmyndighet?

Redd Barna viser til eget høringssvar til NOU 2015:2 *Å høre til. Virkemidler for et trygt psykososialt skolemiljø*. Redd Barna mener det er beklagelig at departementet har landet på forslaget om å beholde Fylkesmannen som håndhevingsorgan. Vi mener fremdeles at Barneombudet vil være det rette stedet å bygge opp et juridisk kompetansemiljø og vil være best egnet som ny klageinstans for elever som føler seg krenket, blant annet fordi mange kjenner til ombudet og har tillitt til at de er på barnas parti.

Departementet argumenterer for at en desentralisert myndighet vil være det beste for å oppnå formålet med klageinstansen, Redd Barna mener imidlertid at nettopp desentralisering potensielt er med på å svekke likebehandling, og gir mindre mulighet til å bygge opp spesialkompetanse. Dersom regjeringen likevel lander på å beholde fylkesmannen som håndhevingsorgan, ønsker Redd Barna å problematisere hvordan departementet vil sikre likebehandling i 18 ulike fylkesmannsembeter.

Det er derfor bra at departementet erkjenner at ikke alle kjenner til fylkesmannen eller vet hva embetet gjør, samt at det har lav appell til barn og foreldre og det er derfor viktig at departementet foreslår å iverksette ulike informasjonstiltak. Det er bra at det foreslås å ta inn i loven at skolen plikter å informere både elever og foreldre om retten til blant annet å melde saker til fylkesmannen. Redd Barna mener at det ikke bør være opp til den enkelte skole å vurdere hvilke informasjonstiltak som er gode nok, men at det med hell kan legges føringer sentralt for hvilke kanaler og måter skolene plikter å informere på.

5.3 En håndhevingsordning for oppfølging av aktivitetsplikten

Ettersom departementet foreslår å fjerne dagens plikt til å fatte enkeltvedtak, vil det i de fleste saker ikke foreligge et enkeltvedtak som kan påklages. Ordningen med klageinstans omtales derfor i notatet som en *håndhevingsordning* snarere enn en klageordning, og departementet inviterer høringsinstansene til å komme med navneforslag som blant annet gjør ordningen mer selvforklarende for barn. Det understrekes at de særlig er interessert i navn som «snakker med eleven». Redd Barna oppfordrer derfor departementet på det sterkeste til å invitere barn og unge selv til å komme med forslag til gode navn på ordningen.

7.5.2 En elev skal ikke kunne miste retten til videregående opplæring ved brudd på ordensreglementet

Redd Barna vil berømme departementets forslag om fjerne fylkesmannens mulighet til å bestemme at en elev skal miste retten til videregående opplæring, slik vi skrev i høringssvaret til NOU 2015:2. Vi mener at denne praksisen ikke er i samsvar med Barnekonvensjonen, artikkel 28 (2) jf. artikkel 3. Barn under 18 år skal ikke fradømmes muligheten til å utdanne seg. Det vil også ha samfunnsøkonomisk betydning hvis barn kan fradømmes retten til utdanning i et samfunn der arbeidslivet i økende grad krever fagbrev eller høyere utdanning.

7. Andre endringer i kapitlet om elevenes skolemiljø

Redd Barna savner fremdeles forslag om å gjeninnføre klassens time. Vi ser på det som en nødvendighet at klassens time igjen lovfestes i opplæringsloven, for å sikre en arena for elevdemokrati og medvirkning for *alle* elever i skolen, noe som igjen vil føre til et bedre skolemiljø. Vi mener at ordningen i dag om at alle skoler har plikt til å åpne for at de tillitsvalgte i klassen skal fungere som mellomledd mellom elevene og elevrådet i skoletimer, midttimer eller friminutt, ikke fungerer optimalt. Redd Barna mener at elevmedvirkning og elevdemokrati er en forutsetning for et trygt og inkluderende skolemiljø.

Avslutningsvis anser Redd Barna det som helt nødvendig at elevene selv får være med i gjennomgang og konkretisering av tiltak og utvikling av handlingsplaner, både nasjonalt og lokalt på den enkelte skole. Dette for å sikre at barnas stemmer blir hørt i tråd med Barnekonvensjonens artikkel 12. Det er barna selv som har førstehåndskunnskap om hvordan det er å være elev i skolen.

Med vennlig hilsen
Redd Barna

Thale Skybak
Seksjonsleder Norgesprogrammet

Maia Strand
Skolerådgiver